Pocztową należytość uiszczono ryczałtem.
Почтову оплату заплачено гуртом.

РІК IV. Львів, 31. травня 1930 р. Ч. 10.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІҐРАНТ

Орґан Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові
ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В МІСЯЦЬ.

Редакція і Адм.: Львів, Городецька 95, І. поверх. — Чекове конто П. К. О. 153.315. Телефон 37-14.

Річна передплата на рік 1930: В краю — річно 8 зол., піврічно 4 зол., чвертьрічно 2 зол. в Америці і Канаді — 1 дол. в Бразилії — 2·50 мільрайси; в Аргентині — 3·50 пева; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. **Один прим. 35 с**

Українські еміґранти! Не кидайте рідної землі!

Вступайте в члени свого Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами!
Передплачуйте, читайте і поширюйте свій часопис „Український Еміґрант"!

Адреса Товариства і Редакції: Львів, Городецька 95, І. поверх.

Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові.

Президія Товариства з през. М. Заячківським по середині.

„Тиждень Еміґранта“

В кого серце не здригнеться, коли бачить як цілими гуртами всідають до залізничних потягів, обвантажені клунками і всяким добром, дивляться якимсь несмілим поглядом, нікого про ніщо не питаючися?

Кому сльози не тиснуться до очей на вид малих, дрібненьких дітей, що судорожно тримаються маминої запаски і не здають собі справи із цього, куди їх везуть, де вони опиняться?

Хто хоч хвилину не призадумається, зустрівши по святочному вдітих своїх братів і сестер, яких доля гонить з під рідної стріхи і вони їдуть навмання з вірою, що там на чужині матимуть краще життя, що там поправлять своє істнування?

Це еміґранти!

Пливуть великою струєю, кожного року, кожного місяця, а може й днини, переходять побіля нас, ми їх бачимо й не бачимо, ми їх розуміємо й ні, ми їм співчуваємо, а може й ні. Стукотять залізничі колеса і несуть їх потяги в світ за очі, щоби вкинути в гирла кораблів на долю і недолю, на стрічу невідомому. І пливе та струя дальше, розливається по степах Канади, по велелюдних шляхах Зединених Держав, по пралісах Бразилії, по кампах Арґентини, по всіх країнах, де лише є шматок вільної землі.

Чи можемо бути байдужі, коли дивимося на тих пасинків долі, що пращати мусять батьківські пороги, на довгі роки а може на віки, чи не повинна нас поінтересувати їх незавидна доля, їх невідоме майбутнє?

Цеж сини, цеж діти нашого народу. Їдуть, щоби здобути вимріяне щастя, а одночасно щоби нести промінь культури і поступу у дикі праліси, в непроходимі гущі, котрі може ще ніколи не бачили людської стопи. Їдуть німі, неосвідомлені, непоучені і лише захоплені чарівною мрією, що десь за горами, що десь за ріками і морями широкі лани, непроходимі ліси, розливні ріки і що всюди повно добра. Їдуть, щоби те добро захопити, щоби зажити кращим життям.

Але чис правді вони те осягнуть? Чи справді їх довга і важка мандрівка скінчиться раєм їх задушевних мрій?

Як багато смільчаків вже переплатило захоплення цілковитим винищенням а навіть смерттю? Як багато легковірів поклало свої голови, по цілій майже земній кулі? Хто з нас про це не знає?

І тому не можемо бути байдужими. Тому не можемо стояти осторонь, коли на наших очах переливається велика еміґраційна хвиля, що забирає з перед нас здоровий, відважний людський матеріял. Нам не повинно бути байдужим, що з тим матеріялом станеться.

Еміґрант, це наче дитина. Мала, неосвідомлена дитина, котра всему повірить, що лиш буде принанчиве. Вона потребує опіки, поради, науки. Такої поради і такої опіки потребує кожний, що кидає рідний край і вибирається в далеку дорогу на чужину.

Хтож тим повинен занятися, хто повинен в свої руки перебрати ролю опікуна, як не сама суспільність? Вона, а не хто інший, повинна зрозуміти, що таке еміґрація, яка це велика суспільна проблєма. Вона повинна здавати собі справу із того, що еміґрант не для радощів кидає рідну землю і що він потребує помочі. Їй повинно на тім залежати, аби цей еміґрант, по опущенні рідних границь, не загубився між чужими, але навпаки, щоби заховав глибоко в душі привязання до всего рідного, привязання до старого краю. Щоби він його ніколи не забував, щоби не цурався рідної мови, звичаїв, минулого своїх батьків, щоби в тому дусі виховував свої діти.

Щоби спопуляризувати ідею опіки над еміґрантами, щоби поширити ідею суспільної контролі над еміґрацією, уладжується в днях 9. до 15. червня на просторі цілого краю „Тиждень Еміґранта”.

Цей час мусить використати також і наше громадянство. В часі Тижня Еміґранта треба повести освідомлюючу акцію серед як найширших кругів української суспільности в напрямі поінформовання про вагу еміґраційної проблєми та про вагу суспільної опіки над еміґрантами. В часі Тижня Еміґранта повинна бути поведена акція за масовим вступлюванням в члени Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами, яке одиноке є управнене нести опіку і служити порадою українським еміґрантам. В часі Тижня Еміґранта повинні скрізь в цілому краю повстати кружки цього товариства для співпраці і співділання з матірним товариством.

Використаймо кожну нагоду, яка лише буде, щоби в так важній справі ми не остали позаду але навпаки зробили все для добра і користей наших еміґрантів. Понесім слово правди під тихі селянські хати, бо вони тої правди потребують. Повчім їх, даймо пораду, щоби вони бачили, що ними суспільність інтересується і що хоче помогти.

В днях Тижня Еміґранта нашим кличем нехай буде :

Всі в ряди Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами.

ЛЕОНІД

Лист.

Від води я пишу, матусю кохана,
Чую вже як море шумить і зітхає.
Здоровлю всіх в хаті і діда Івана,
Зелень піль пращаю і небо безкрає.

За момент, за хвилю рушимо в дорогу,
В далеку, незнану за море, в чужину.
Не плачте, матусю, лиш моліться Богу,
Щоби беріг вам єдину дитину.

Ех, якби ви знали, як на серці тяжко,
Коли згадаю про вас, про родину,
Думки тікають, аж писати важко,
Лише вас бачу і рідну хатину.

Та ви не плачте — нехай сам я плачу.
Кінчу. Надходить відїзду година.
Може поверну, може вас побачу,
А ні... згадайте часом свого сина.

Українська еміґрація.

Еміґрація є суспільно - економічним явищем кожного народу. Викликує її перенаселення даного краю, як також економічні та політичні кризи, які переживають держави, краї і народи. Найстаршими народами під еміґраційним оглядом були анґлійці, еспанці, португальці і французи. Завдяки еміґрації тих чотирьох народів відкрито, занято і скольонізовано нові частини світу, Америку та Австралію, раз на все піддаючи простори тих країв геґемонії мови тих народів. Зі зростом населення в інших краях Европи починається еміґрація всіх европейських народів до нововідкритих частин світу. Европейські народи еміґруючи до нових частин світу заставали вже устроєну державну машину вище згаданих чотирьох народів і з цеї причини в дальших поколіннях асимілювалися в користь пануючого місцевого народу.

ЕМІҐРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО КІНЦЯ 18. СТОЛІТТЯ.

Українці від непамятних часів кольонізують східні полоси своїх земель і заселюють своєю людністю Херсонщину, Катеринославщину, Харківщину, полоси Дону, Кубані, Приволжа, частини бувших губерній вороніжської та саратівської. Еміґрація до цих земель і їх кольоннізація була зовсім відрухова, безплянова, диктована самозаховавчим інстинктом народу.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В 19. І 20 СТ. ДО 1914 РОКУ.

З розбором польської держави поділено часть земель між Австро - Угорщину а часть між Росію. Тим самим українці знайшлися одні в австро - угорській державі а другі під Росією.

Українці під Росією як до 19. віку так і дальше кольонізують території положені на схід від етнографічної української території і в цей спосіб повстає ціла сітка українських кольоній на Кубані, Кавказі, Ставропільській области, по обох боках ріки Терак аж до Каспійського моря, в околицях Царицина, коло устя Волги, в Казакстані вздовж залізничого шляху Самара, Оренбурґ до границь Туркестану. Кольонії ці вже в 1914. році були так густі а приплив українського населення так сильний, що території ці скорше чи пізніше мусять дістати виключно український характер.

Ця еміґрація була самочинна, не мала помочи суспільних місцевих чинників і російського уряду.

Крім цеї еміґрації йшла ще еміґрація в Туркестан, на Сибір та на Зелений Клин. Вона вже йшла за почином і при матеріяльній допомозі російського уряду. Еміґрація ця кромі Зеленого Клину і Туркестану не витворила ніде більших українських кольоній.

Крім цих двох еміґраційних струй ще була третя з Волині, Полісся і Холмщини спорадично до Бразилії і Канади. Була це еміґрація викликана не природними причинами, лише еміґраційними аґентами. Була це дика еміґрація.

Українська еміґрація в б. Австрії йшла з Галичини, Буковини та Прикарпатської України. Була це еміґрація сезонова до Німеччини і заморська. Сезонова еміґрація до Німеччини йшла з Галичини в числі коло двісті тисяч людей річно і приносила економічні користи. Заморська еміґрація йшла до Зєдинених Держав Північної Америки, Канади, частинно до Бразилії, а в малій скількости до Арґентини.

Найскорше почалася еміґрація з Прикарпатської України, з причин перелюднення тамошнього краю та економічної нужди. Почалася вона в році 1877 і йшла виключно до Зєдинених Держав Північної Америки, а як вона була сильна, бачимо з цього, що на 600 тисяч теперішнього населення Прикарпатської України є тепер пів міліона населення з тієї країни в Зєдинених Державах Північної Америки. Причини цього цікавого та сумного явища було перенаселення і економічний та культурний гнет угорського уряду. Під національним оглядом принесла та еміґрація це, що населення, яке виїхало до Зєдинених Держав, осідаючи в поодиноких місцевостях, замешкувало їх компактною масою, вийшовши з під мадярського впливу перестало денаціоналізу-

ватися і витворило цілу сітку економічних та суспільних орґанізацій. До тих орґанізацій належить майже ціла еміґрація Закарпаття, не піддаючись поділові на ріжні партії і секти, як це сталося з еміґрацією з Галичини і Буковини.

Другою з черги була еміґрація з Галичини і Буковини, яка йшла до Зєдинених Держав Північної Америки, Канади і Бразилії а в послідних часах перед війною до Арґентини.

Як еміґрація з Підкарпаття так і з Галичини, а пізніше з Буковини, була еміґрацією дикою, незорґанізованою. Вона була викликана економічними

Фармерська хата в Канаді під стріхою.

причинами і роботою корабельних аґентів. Але тією еміґраційною струєю не цікавилася українська суспільність, полишаючи еміґрантів опіці еміґраційних аґентів і не доцінюючи далекосяглости еміґраційного питання. Народ, їдучи за море, був полишений сам собі і виставлений на ціле море терпінь був ошукуваний через всіх, хто лише того хотів. Не дивота, що еміґранти, приїхавши на місце, не маючи нізвідки поради, поселювалися там, де находили заняття, кожний окремо а не як інші народи компактною масою. Це було причиною, що еміґранти з Галичини і Буковини з перших 20 літ еміґрації були майже цілком страчені для народу як під економічним так і національним оглядом. Першими піонірами орґанізаційного руху серед українців в Америці були священики ,що виїхали до Зєдинених Держав Північної Америки в ціли орґанізовання грекокатолицьких парохій. З цеї причини, що українська еміґрація не осідала компактною масою, українці крім одного міста Олифант, заселеного переважно еміґрантами Лемками, не витворили ніде центрів з компактною українською масою.

Другим краєм, куди звернулася струя української еміґрації з Галичини і Буковини була Канада. Струя ця прямувала до трьох західних провінцій Канади, а саме до Манітоби, Саскачевану і Альберти. Прямувала вона до цих провінцій тому, що канадійський уряд старався заселити еміґрантами з Европи безлюдні провінції. Коли українська еміґрація до Зєдинених Держав була зарібковою еміґрацією, і вся лишалася в промислових центрах, даючи лише малий відсоток українських фармерів, то в Канаді в цих трьох провінціях, де не було майже жадних міст, якраїнська еміґрація була виключно поселенчою і осідала на фармах. Фабрик в цих трьох провінціях не було тоді майже ніяких, а праліс одержували еміґранти даром або за безцін. Відмінно до Зєдинених Держав еміґранти потворили в Канаді густі кольонії з компактними українськими масами і в цей спосіб лишилися при своїй народности.

Третім краєм, куди йшла українська еміґрація була Бразилія. Еміґрація ця була викликана аґентами корабельних товариств, була цілком дика, обчислена на обман і визиск.

ПОВОЄННА ЕМІҐРАЦІЯ.

Світова війна і спричинена нею нужда в Европі викликала і загострила еміґраційне питання. Коли перед війною еміґрація була виключно в руках приватної ініціятиви, то по війні всі держави Европи узнали еміґраційне питання державним питанням і видали закони, що оголосили еміґрацію монополем держави. Перенаселення у всіх европейських державах і зрозуміння далекосяглости еміґраційного питання спричинило, що всі европейські держави творять окремі уряди, які реґулюють еміґрацію. Коли перед війною майже 80 відсотків всеї европейської еміґрації йшло до Зєдинених Держав Північної Америки, то по війні Зєдинені Держави замкнули майже цілковито свої границі для неанґлійських народів. Для европейської еміґрації полишилася в Північній Америці Канада, а в Південній Арґентина, Бразилія, Уруґвай, Параґвай і інші. Довоєнна еміґрація виказала, що засуджена вона є скорше чи пізніше на винародовлення. Длятого всі европейські держави і народи стараються оскільки ще не мають своїх кольоній витворити національні кольонії в старих осередках Америки та вишукувати нові полоси для кольонізації.

Модерна хата фармера в Канаді.

ЕМІҐРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ПО СВІТОВІЙ ВІЙНІ.

Світова війна змінила кордони, в яких жили українці перед війною. На місце Австро-Угорщини

і Росії прийшли Радянська Україна, Польща, Румунія і Чехословаччина.

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Еміґраційне питання в Радянській Україні істнує дальше. Навіть якби всю землю на Радянській Україні поділити між усіх селян то її не вистарчило би, щоби нею всіх наділити. Виглядає воно парадоксально, одначе є правдиве. Представник Всесоюзного переселенчого комітету Попов на засіданні Виконавчого Комітету України сказав, що перенаселення найгостріше виступає на Україні, звідки треба виселити коло 7 міліонів 200 тисяч осіб. Коли перед війною найкориснішою з національної точки була стихійна еміґрація на Кавказ, над береги Каспійського моря, тобто устя Волги, Казакстан та Туркестан бо вона творила продовження етноґрафічної української території, то з причини соціялізації землі ця еміґрація цілковито устала. Тепер нема приватних власників, від котрих український еміґрант міг би набути землю, а радянський уряд, стоячи на великодержавному становищі, не хоче допустити до зміцнення українського населення на цих територіях. Одною з причин хвилевого припинення еміґрації в ці сторони є також спротив місцевих автономічних чинників. Радянський уряд спрямовує тепер українську еміґрацію на Сибір в місця ним визначені.

Українська церков в Шикаґо.

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ ПІД РУМУНІЄЮ.

Румунія одержала частини Прикарпатської України, Буковини та Бесарабію. Румунська держава узнала еміґрацію за державний монополь і не дозволяє еміґрувати румунському населенню, тільки нерумунським народам. Еміґрація українців з Румунії іде до Канади або до Арґентини.

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Чехословаччина одержала 2/3 частей Прикарпатської України. Перенаселення, що панувало там до війни, не лише не усунено, але воно ще побільшилося. Перед війною малоземельне селянство находило працю на лятифундіях в Угорщині. Тепер ці зарібки упали з причини, що Угорщина творить осібну державу. Також чеський промисл знищив ті промислові осередки на Підкарпатті, які в останніх часах стали там витворюватися. Всі ті причини склалися на це, що еміґраційна струя дальше пливе і звертається до Канади, Арґентини і Бразилії, а в міру можности до Зєдинених Держав.

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ В ПОЛЬЩІ.

Польська держава одержала по Австрії Галичину а по Росії Волинь, Холмщину і Полісся. Всі ті території були тереном війни, яка спричинила страшне винищення. Війна, що здержала була еміґрацію, спричинила ще більше зубожіння населення і перелюднення. Підкарпатські повіти є так перелюднені, що навіть при найбільшім урожаю всі ті повіти мусять купувати хліб а задля браку зарібків недоїдають. Статистика виказує, що треба би виселити половину тих повітів щоби витворити там таке положення селянської маси, яке є в інших державах а які є вже перелюднені. Коли ще перед війною було 50 відсотків таких селянських господарських одиниць, що мали по 10 морґів землі, то тепер а вже 50 відсотків таких, що мають лише по 5 морґів землі. Коли ця справа піде так далі, то за 50 літ будуть це господарства два або одноморґові.

Український Робітничий Дім у Вінніпеґу.

З цеї причини людність мусить еміґрувати. Українська суспільність, не доцінювала до війни еміґрації. Більшість суспільности є тої думки, що треба спинити заморську еміґрацію а толерувати лише сезонову европейську еміґрацію, одначе ніхто не цікавиться цим питанням, як розвязати цю проблему, як усунути перелюднення, як сотворити нові варстати праці для недоїдаючої людности.

Коли перед війною еміґрація з Галичини йшла

до Німеччини, як сезонова, зарібкова еміґрація, а до країв заморських як зарібкова і поселенча, то по війні для наших еміґрантів лишилися як терени поселенчої і зарібкової еміґрації в Північній Америці Канада, а Південній Америці Арґентина, почасти Бразилія, Параґвай і Уруґвай, а як терени сезонової еміґрації Німеччина і Франція.

До Німеччини йде еміґрація на основі польсько-німецької умови, згідно з котрою Німеччина що року приймає около сто тисяч рільних робітників на сезонові роботи. Рільні робітники виїзджають до Німеччини на підставі запотребування Німецької Робітничої Централі. Еміґраційний Уряд розділяє кожного року призначений контиґент на пооодинокі повіти, а Уряди Посередництва Праці переводять рекрутацію робітників до Німеччини. Еміґрація до Німеччини є сезонова, часова з тої причини, що робітники можуть перебувати в Німеччині лише через 9 місяців, а потім мусять вертати до краю назад.

Еміґрація до Франції, в перших початках істнування польської держави була масова. Тепер виїздить до Франції около 30 тисяч робітників річно. Робітники виїзджають на підставі запотребовань виставлених через роботодавців, або на підставі рекрутації переводженої через Уряди Посередництва Праці разом з французькою місією, при чім уряд розділює контингент на поодинокі повіти. Другі европейські краї виказують так мале запотребовання робітників, що не можна того брати під увагу.

З заморських країв найважнішими теренами є Канада, Арґентина і Бразилія. До Канади відбувається виїзд робітників на підставі континґенту, признаваного щороку польській державі канадійським урядом. Польський уряд розділює цей контингент на поодинокі воєвідства і уряди Посередництва Праці. Поза континґентом могли ще їхати робітники на підставі афідавітів і на підставі пермітів

В найблищій будучности буде призначений польській державі контингент лише для родин а всі інші будуть могли виїздити до Канади лише на підставі перміту це є спеціяльного позволення канадійського уряду а жінки і діти перебуваючих в Канаді на підставі аплікацій. Ті, котрі не можуть виїхати до Канади, їдуть до країв Південної Америки, найчисленніше до Арґентини де зарібки є на третину менші, чим в Канаді.

До Бразилії, Параґваю і Уруґваю можуть їхати лише ті, що виїзджають з родинами на поселення в ціли набуття там господарств а не в цілях зарібкових. В цих краях мало є фабрик і робота є лише наріллі.

І. К-ИЙ

В дорогу.

В хаті Федоруків плач, наче збиралися кого на цвинтар проводити. Але найбільше лементувала стара Параска, що то їй вже до сімдесятки докотилося. Втирала запаскою очі, потягала носом і голосила :

— Ей, де там вас побачу, Не дочекаємо такого. Нікому нам очі буде закрити...

Син Максим потішав як міг. Потішала й невістка.

— Та, бо мамо, не плачте. Чи ми одні їдемо? Чи ота Канада така страшна. Побудемо там років кілька, придбаємо дечого та назад до вас вернемо. А так і вам лекше буде і ми не так бідуватимемо.

Старому Федорукові не сиділося. Раз - у -раз вставав від скрині, виходив на двір, заходив до коней, чи добре накормлені на дорогу й назад вертав до хати. Не плакав, як другі. Лише в горлі щось його тиснуло, під серцем млоїло, скільки разів глянув на молодих, які вибиралися кудись за море.

Сам не знав куди, чи це близько, чи далеко. Розумів, що дітям тісно жити, що мало лишає майна й тому не дивувався, що вибираються в світ за очі. Щоби тільки їм добре було між чужими, щоби не банували за домом. Знав, що з його села вже декілька осіб виїхало і що їм не зле повелося. Може й його синові з невісткою пощастить.

Вийшов ще раз на обістя. Пахло ранньою весною. По ярках лежав почорнілий сніг, але тепло сонця своє робило. Подумав, що вже небаром стануть орати, начнеться праця в полі, але син, з яким він стільки літ жив в парі, вже не поїде з плугом. Оратиме другу землю. Посмутнів старий, бо привик до сина, що був властивим ґаздою, коли інших дітей відділив. Старому вже важко було працювати. От, крутився по обістю.

Глянув старий в гору. Сонце підходило близче до заходу. Пора виряжати дітей, а то щоби не припізнили потягу.

Вернув у хату.

— Ну, діти з Богом!

Плач і голосіння потрясли сволоками. Стара Параска припала біля одвірка, наче нікого не хотіла випустити з хати й заводила:

— Дітоньки мої.... що без вас діятиму.... хто мені ложку страви подасть.....

Син підняв маму.

— Не плачте, мамо... а самому горохом по лиці потекло.

Пообнималися, поцілувалися, невістка до порога припала, Сусіди перед хати повиходили.

І пішов селом плач голосний і проймаючий.

Віз рушив.

І остав старий Федорук на своєму обістю, а другий син повів стару маму до хати, щоби з ніг не звалилася.

Старий стояв. Заходяче сонце золотило його голову, а він стояв і слухав як дорогою туркоче віз.

І він заплакав.

Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові.

В осені 1924 року приїхав до старого краю адвокат з Вінніпегу Осип Дик, як відпоручник канадійського уряду, в справі провірення економічних відносин серед українського населення, зокрема чи є рільники, охочі до виїзду до Канади.

Він зголосився до д-ра Володимира Бачинського і цей занявся скликанням зборів представників українських суспільних установ і преси.

По вислуханні реферату п. Дикого про відносини в Канаді і інформаційного реферату д-ра В. Бачинського про передвоєнні еміґраційні організації, рішено одноголосно вибрати комітет з дир. М. Заячківським на чолі, котрого завданням було би виготовити меморіял до канадійського уряду на руки тодішнього міністра іміґрації і кольонізації п. Іґана в справі улекшення еміґрації українським селянам з Польщі. Крім цього рішено або відновити передвоєнне українське еміґраційне товариство, або заснувати нове.

Комітет виготовив згаданий меморіял і вніс дня 17 грудня 1924 року до Дирекції Поліції у Львові статут Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові. Статут зладив д-р В. Бачинський. Рескриптом з дня 24. січня 1925 р. статут принято до відома.

Статут товариства передбачує опіку над еміґрантами в найширшому обємі як також організацію рееміґрації, навязування і піддержування національних, культурних і господарських взаємин з осередками української еміґрації на чужині, піддержування інтересів української еміґрації перед урядом і заграничними властями з тим, що діяльність товариства розтягається на цілу теріторію Польщі.

Дня 14 лютого 1925 року відбулися перші загальні збори товариства, на яких вибрано головою дир. М. Заячківського, заступником о. крил. Томовича і през. В. Децикевича, а секретарем д-ра В. Бачинського.

В березні цього самого року виїхав секретар товариства д-р В. Бачинський в товаристві о. Йосафата Жана до Канади, щоби прослідити тамошні іміґраційні відносини і для переговорів з канадійським урядом для влекшення еміґрації наших селян до Канади.

В 1925 році видає товариство квестіонар в еміґраційних справах. Квестіонар зредаґували д-р В. Бачинський і інж. Ю. Павликовський. На квестіонар одержало товариство коло 300 відповідей.

В роках 1926 — 27 товариство поширює серед суспільности ваґу своєї діяльности та вказує на конечність займатися еміґраційними справами та помічю еміґрантам. В 1927 році наше товариство приступає в члени Міжнародньої Конференції Товариств Опіки над Еміґрантами в Женеві і почало збирати матеріяли до видання підручника анґлійської мови.

В дні 1. квітня вийшло перше число „Українського Еміґранта“, офіційного органу товариства, але опісля видавання припинено наслідком недостачі фондів і відновлено щойно 5 жовтня 1927 р. Від того часу часопис виходить правильно в накладі 3.000 примірників двічі на місяць.

Дня 19. XI. 1927 р. посвячено власну домівку товариства при вул. Городецкій ч. 95, де воно міститься по нинішний день. В тому дні передано учасникам перші примірники україн.-анґлійського самоучка „Учітеся по анґлійськи“. Є це перша книжка видана стараннями товариства при допомозі Еміґраційного Уряду в накладі десять тисяч примірників.

В 1928 році товариство поширює свою діяльність в цілому краю, основуючи свої кружки в Самборі, Золочеві, Раві Руській, Тернополі, Станиславові, Рогатині, Сяноці і Бережанах. Крім цього товариство дістає дозвіл на ведення двох концесіонованих бюр порад і інформацій у Львові і в Тернополі. Щоби і інші повіти мали поміч і інформаційну службу товариство починає вести в 1929 році інформаційне бюро в Станиславові і Самборі але лише для своїх членів.

Слідкуючи за розвитком еміґраційних справ, маючи на увазі добро українських еміґрантів, товариство неоднократно інтервеніювало в Еміґраційному Уряді в Варшаві, предкладаючи тому свої меморіяли і побажання. Між іншим товариство інтервеніювало в справі поширення рекрутації сезонових робітників до Німеччини на повіти Підкарпаття. Інтервенція була успішна і уряд справді збільшив контингент для підкарпатських повітів.

Вважаючи одним з головних своїх завдань навязання контакту з важнішими центрами української еміґрації на чужині, наше товариство стреміло до створення анальогічних товариств в усіх іміґраційних краях. На жаль, досі вдалося довести до зреалізовання лише співпрацю з братнім товариством Опіки над Українськими Переселенцями ім. св. Рафаїла в Вінніпеґу, в Канаді.

Та найважнішою ділянкою діяльности [illegible]а в останніх роках була інформаційна служба для українських еміґрантів. Нище подаємо чисельне віставлення справ, полагоджених нашим товариством у Львові і його бюрами в Тернополі, Станиславові і Самборі від початку істновання товариства аж по кінець березня 1930 року.

Р.	1926	Львів	93
„	1927	Львів	848
„	1928	Львів	4736
„	1928	Тернопіль	879
„	1929	Львів	4984
„	1929	Тернопіль	10103
„	1929	Самбір	1138
„	1929	Станиславів	930
„	1930	Львів	2400

„	1930	Тернопіль	9419
„	1930	Самбір	431
„	1930	Станиславів	2516

Вище наведені числа наглядно виказують зріст діяльности товариства і масове користування наших еміґрантів послугами товариства є доказом, що товариство тішиться довірям серед широких кругів нашого громадянства.

Не можна поминути мовчанкою праці, яку вкладає товариство в часопис „Український Еміґрант", подаючи в ньому всякі вияснення, що відносяться до еміґраційних справ а також ріжні поради відносно іміґраційних країв.

З рамени Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами засідає през. М. Заячківський в Державній Раді Еміґраційній в Варшаві. Крім цього членами Наукового Еміґраційного Інституту в Варшаві є секретар товариства д-р В. Константинович і ред. І. Івашко.

Ціллю товариства є поширити орґанізаційну сітку по всіх більших містах краю, а також довести до кінця акцію творення анальоґічних товариств в краях іміґрації. Але для тієї праці товариство потребує помочі якнайширших кругів української суспільности. Те, що довіря до важкої праці товариства зростає, те що до товариства зголошується чимраз більше еміґрантів в справі помочі і поради є запорукою, що товариство вже в скорому часі осягне намічену ціль.

———o———

Суспільність і еміґрація.

Нераз чуємо від людей старших віком слова: давніще краще було жити. Додають вони до того, що колись перед роками життя було дешевше, кожної хвилини можна було найти працю і більше як тепер заробити.

Чи справді так?

Цілком цьому заперечити не можна. Життєві умовини міняються з року на рік. Боротьба за істнування стає з кожним роком важча і більше скомплікована. Людина на кожному кроці відчуває тісноту, котрої давніше не було, вона бачить, що обсяг життєвих можливостей чимраз менший.

Бачить це селянин, якому де далі вже нема що ділити. А докупити клаптик землі сьогодні дуже тяжко. Колись маленькі сільські оселі розкинені були на великому просторі, сьогодні що крок то село, села великі, велелюдні.

Бачить це мешканець міста, якому так важко найти заробіток. Всюди переповнення, всюди за багато рук до праці.

Тіснота спричиняє, що людина намагається вийти з неї, перейти, де свобідніще, де боротьба за істнування не така тяжка, де більше спроможности лекше жити. Явище це так давне, як давна історія людства.

Колись в давнину, коли людський рід поділений був на племена, місце осідку такого племени вічно змінювалося. Побуло племя на одному місці, розмножилося і розрослося, винищило довкола земні плоди, вигубило звірину по лісах, ставало для нього за тісно й за скупо. Тоді племя переносилося на друге місце. Племена вели тоді кочівничий спосіб життя.

Цей нахил до зміни місця осідку, нахил до втечі з тісноти заховався і у нинішної людини. Лише, що не є він так примітивний, як колись був.

Називається він еміґрацією.

Сучасна людина на кожному кроці відчуває тісноту, але одночасно знає, що не ціла земля так перелюднена, що є ще багато вільних місць, де можна свобідніше жити, де боротьба за істнування не є так тяжка. Родиться тоді в ній бажання змінити місце осідку. Людина еміґрує.

Еміґрація, як бачимо, це загально - людське явище. Людина еміґрує, бо мусить, бо до цього її приневолює само життя.

Якеж супроти цього явища повинна заняти становище суспільність?

Еміґрація, це відплив певної частини даної суспільноести. Це втрата для тої суспільности в людському матеріялі. І вже з того титулу суспільність не може легковажити тої втрати, навпаки в її інтересі лежить, щоби відпливаюча маса не пірвала звязків з матірним пнем ,щоби вона, опинившися на чужині лишилася вірна мові, звичаям і нації.

На тій основі зродилася ідея суспільної опіки над еміґрацією.

Нема сьогодні народу, котрий не доцінювавби значіння еміґрації. А роблять це не ізза якогось сентименту, чи демонстрації, лише для цілком реальних цілей. І це є цілком зрозуміле. Еміґранта змушують до виїзду життєві умовини. Коли він бачить ,що в хвилині його відїзду ним опікуються, що дають йому поради на дорогу, що находить він поміч на місці нового замешкання, тоді він чує вдячність для суспільности і її орґанізацій. Він почуває себе звязаним із старим краєм, він все це памятає, що старий край не забув про нього, коли він, щоби ратувати свою екзистенцію, мусів еміґрувати на чужину. Такий еміґрант, коли дійде до добробуту, старається віддячитися старому краєві. Загалом його звязки із старим краєм є в такому випадкові сильніші, він не скупить жертв на культурні ціли а надівсе не улягає так скоро асиміляційнім впливам.

Це треба мати на увазі, коли порушуємо еміґраційне питання і опіку суспільности над еміґрантами.

На жаль, такого зрозуміння справи у нас нема. Українська суспільність, з малими виїмками, не доцінює еміґраційної проблєми. В нас покутує думка, що це зайвий труд заниматися еміґрацією і не один ідентифікує суспільну роботу опіки з визиском еміґранта.

Таке підходження до справи не тільки що не громадянське, але навіть злочинне. Таким ставленням справи не зможемо припинити еміґрації, коли вважаємо її небажаною, бо це річ неможлива. Еміґрація іде, вона буде іти, вона мусить іти, голодного і безробітного не переконаємо ґарними закликами. Еміґрація, це суспільне лихо. А коли самого процесу ми не в силі припинити, то на нас паде велика відповідальність, щоби його реґулювати.

Це, що наша суспільність в минулому мало інтересувалася еміґрацією, сильно пімстилося. Згадати хочби часи дикої еміґрації до Південної Америки. Замість суспільности працювали тоді платні аґенти, які при помочі обману вивезли тоді десятки тисяч неосвідомлених наших селян на певну загибіль. Можна це було тоді спараліжувати і були би ми тоді багато людей охоронили від смерти.

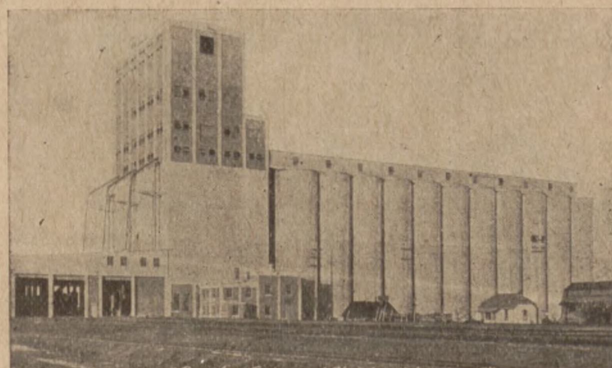
Свою роботу продовжують аґенти ще й нині, хоч не в таких розмірах, бо закон сьогодні більше береже еміґранта. Всеж таки вони працюють в народі і є багато малосвідомих одиниць, що їм вірять.

В імя охорони тих одиниць перед визиском і обманством, наша суспільність повинна поінтересуватися справою опіки над еміґрантами. В імя береження майбутнього нашої еміґрації, суспільність повинна звернути більшу увагу на цю ділянку і зрозуміти ті кличі, які від кількох літ пропаґує наше товариство.

———o———

З КАНАДИ.

1). Церков ОО. Василіян в Вінніпеґу. — 2). Елєватор (збіжевий шпихлір). — 3). Парлямент в Едмонтоні. — 4). Український Інститут ім. М. Грушевського в Едмонтоні.

(Фотографії із книжки Л. Ясінчука: За Океаном.)

Українська еміґрація в Канаді.

Українці почали їхати до Канади більшими гуртами коло 1895 року. Канадійський уряд приміщував новоприбуваючих в пралісах провінцій Альберти, Манітоби і Саскачевану, даючи їм наділи землі, покритої лісом, розміром 112 і пів морґа на одну родину. Родина таку землю корчувала, ставила хату і приступала до управи ріллі. У вільних від господарського заняття хвилинах українські переселенці працювали при будові нових доріг і залізничих шляхів і тим способом заробляли значні квоти. Одночасно закладали школи, будували в міру спромоги церкви і засновували ріжні культурні установи.

Під сучасну пору є в Канаді коло 400 тисяч українців, які мають коло 300 церков, яких 250 освітних товариств та ряд економічних установ. Всі, перебуваючі в Канаді українці в більшости письменні. Вже є і своя українська інтеліґенція а Союз українських студентів вищих шкіл Канади числить коло 200 осіб. Матеріяльне положення наших переселенців на загал добре, недостає їм лише цілкої ор-

ґанізації, яка дала би їм змогу мати відповідний до їхнього числа вплив в державних установах поодиноких провінцій.

Відносно виїзду наших еміґрантів до Канади під теперішню пору, то сказати можемо таке. Родини, які їдуть до Канади, щоби там поселитися, повинні мати коло 500 долярів готівки по заплаченні корабельної карти на загосподаровання. Порадним є, щоби наші родини купували фарми лише частинно загосподаровані, тобто такі, котрі мають скромні деревляні будинки і де лише частина землі є під управою. Решту землі треба ще очистити з лісу. Ціна землі за один акр, це є 3/4 морґа ,не повинна бути більша як 30 долярів, а ціна купна повинна бути розложена на час 20 літ.

Наші переселенці повинні також брати так звані гомстеди, це є наділи державної землі, в скількости 150 акрів, за оплатою 10 долярів одноразово. Гомстед, це земля покрита густим лісом, який треба корчувати а потім щойно брати під управу.

Епископська церков в Вінніпеґу.

Кожний, що бере такий гомстед і заплатить за него 10 долярів, дістає тимчасове право власности. Він є обовязаний протягом короткого часу до трьох літ побудувати хату і господарські будинки, частину землі викорчувати, управити, купити інвентар і мешкати на своїй новій фармі. Коли уряд переконається, що тимчасовий власник гомстеду дійсно господарює, надає йому титул справжнього власника.

Рільні робітники, які приїзджають до Канади а не знають анґлійської мови, повинні нанятися на цілий рік праці у фармера хочби за 200 долярів річно і ціле удержання. Тим вони охоронять себе від безробіття а через рік навчаться працювати на ріллі. Треба не забувати ,що рільна господарка в Канаді цілком інша як у нас.

—oo—

ТОВАРИСТВО ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ ІМ. СВ. РАФАЇЛА.

В ціли несення помочі новоприбуваючим українським еміґрантам засновано в Канаді Товариство Опіки над Українськими Переселенцями ім. св. Рафаїла. Історія товариства така:

Дня 17. грудня 1903 р. заложили українці в Монтреалі Товариство опіки над переселенцями. Це була читальня з обовязком опіки над приїзжими українцями. Товариство не проявляло більшої діяльности. Щойно в 1924. році, коли то канадійський уряд розважав справу свобіднішої іміґрації до Канади, виринула думка про потребу заснования справжнього товариства опіки над українськими еміґрантами. На зїзді в місті Саскатуні дня 18. листопада 1924. р. порушив справу заснования такого товариства канадійський епископ Н. Будка.

На зїзді в Вінніпеґу, який відбувся дня 11. грудня 1924. р. вибрано комітет з трьох осіб, а саме п. Ільчишина, Продана і Біберовича, і поручено їм занятися заснованням товариства.

Комітет зладив статут і перші установчі збори товариства відбулися дня 4. січня 1925 р. На зборах передискутовано статут і спосіб одержання від уряду дозволу на ведення діяльности товариства в цілій Канаді. Дня 17. березня 1925 р. розіслало товариство свій перший обіжник, щоби пояснити свої завдання та завізвати українських фармерів, щоби зголошували запотребування робітників на свої фарми а також вільні фарми на продаж в тих околицях, де живуть українські фармери і де є вільні фармигомстеди. В початках акції помогли товариству відпоручники старого краю д-р В. Бачинський і о. Й. Жан.

Дня 24. лютого 1926 р. одержало товариство від уряду дозвіл на ведення діяльности в усіх провінціях Канади і на підставі того дозволу відбулися дня 7. травня 1925. р. організаційні збори основників. На зборах ухвалено відзнаку і печатку товариства та вибрано управу товариства, яка від тепер почала вести нормальну працю товариства.

Братнє товариство в Канаді старається давати поміч і поради українським селянам і робітникам у всіх справах звязаних з їх переселенням до Канади. Помагає найти працю, відшукує фарми на продаж, помагає при одержанні гомстеду і т. і. Для спопуляризовання своєї акції товариство видало три альманахи: „Нове Поле“, „Прерія”, і „Провідник“. За час свого істнування полагодило яких 5000 справ наших еміґрантів. Згадати годиться, що канадійське товариство є в тісному контакті з нашим товариством опіки у Львові.

З тої причини, що на будуче будуть могли виїздити до Канади рільні робітники і служниці лише на основі пермітів, це є дозволів канадійського уряду, тяжить обовязок постаратися о такі дозволи якраз на товаристві в Вінніпеґу. Зможе воно це виконати при співпраці з нашим товариством у Львові, притягаючи до співділання всі українські верстви в Канаді.

——o——

Народини галицької еміґрації.

ГАЛИЧИНА АВСТРІЙСЬКОЮ КОЛЬОНІЄЮ.

На підставі договору про поділ Польщі з 1772 року між Прусами, Росією і Австрією заняли австрійські війська без ніякого опору зі сторони місцевого, польського і українського населення край на північ від карпатських гір, на схід по річку Збруч, на північ по ріку Вислу і лінію, яка тягнеться від устя Сяну до Висли а далі попри містечка Белзець - Сокаль - Броди - Збараж. Цей край о поверхні 78 тисяч квадратових кільометрів названо Галичиною і прилучено до австрійської монархії. В кільканацять літ опісля прилучено до Австрії через военну окупацію ще землі на полудневому сході від Галичини т. зв. Буковину так, що більше чим протягом одного століття обі ці землі: Галичина і Буковина поділяли однакову долю як австрійські кольоніяльні території.

В часі прилучення Галичини до Австрії панували тут середновічні господарські і суспільні відносини: По селах панщизняний устрій, по маленьких місточках, з яких найбільшими були Львів і Краків, цеховий, дрібно - ремісничий лад. Австрійська влада в нічому не змінила цего устрою. В перших роках окупації обмежилася експльоатація нових кольоніяльних земель до цего, що військовими кордонами замкнено мешканців краю від господарських взаємин і лучности, і в цей спосіб створено монополь в використуванню краю для австрійських чинників. В нових кольоніях поуставлювано австрійські військові ґарнізони, введено австрійську адміністрацію, забрано на власність австрійської держави багато землі і лісів, т. зв. камеральні добра. Доходами з податків і данин засилювано австрійський скарб, на вільних землях творено німецькі, рільничі кольонії, а для західно - австрійських рукодільничих і купецьких фірм забезпечено на нових кольоніяльних теренах ринок збуту для їх товарів і вивіз з цего краю сирівців.

В такому стані застав Галичину розвій західно - австрійського промислу на нових фабричних і капіталістичних основах. Австрійський капітал уважав Галичину як один з найкращих ринків своєї експанзії. Для влекшення експльоатації цего ринку почато будову битих гостинців і залізничих шляхів. За кілька десятиліть побудовано в Галичині звиш 4.000 кільометрів залізних доріг. Капіталістичний спосіб експльоатації привів зі собою зміни в суспільному і господарському устрою краю. Наймаркантніщими проявами цих змін були: знесення панщини, занепад галицькєго ремесла і знидіння цехового ладу по містечках. Натомість зазначився зріст агентур і представництв західно - австрійських, промислових, купецьких і фінансових підприємств. З Галичини вивожено масами сирівці: дерево, збіжжа, овочі, сіно, худобу, свині, скіру, лняні і конопляні волокна, а з відкриттям нафтових джерел на Підкарпаттю, ропу. Натомість до Галичини привожено: камінне вугілля, залізні, текстильні і хемічні продукти від машин і льокомотив почавши, а на голках і милі скінчивши. Аґентами, посередниками представниками і підпродавцями західно - австрійських промислових і купецьких фірм стала найрухливіща верства місцевого населення, яка знала німецьку і краєві мови і мала племінні звязки на заході, а це жидівське міщанство Галичини. Жидівський купецький стан доробився на цій торговлі середньої заможности, а деякі жидівські фірми розбагатіли до капіталістів в великому маштабі.

Цілий цей процес змін відбувся в галицькій кольонії без видимих потрясень і революцій в мирний спосіб. І так знесено панщину без аґрарної реформи з полишенням великої власности; на місце упавшого місцевого ремесла не створено в краю осередків великого промислу.

Процес кольоніяльної експльоатації Галичини на капіталістичних основах тревав около півстоліття менше більше від 1840—1890 р., а його наглядним закінченням була краєва вистава у Львові в 1894 році. Найконечнішим засобом для цеї експльоатації були залізничі інвестиції. В краю побудовано кілька звиш 4.300 кільометрів залізничих шляхів, а також биті гостинці. При будові цих шляхів, мостів, залізничих забудувань керовничі становища занимали німецькі, італійські і чеські кваліфіковані робітники, а чорні роботи виконувало місцеве населення. Подібно було при нафтових копальнях. В наслідок розвою комунікаційних середників розрослися дещо також галицькі містечка. Праці в краю було подостатком, хоч плата за працю була зглядно невелика. Більше значіння, як заробітки мала будова залізниць під цим оглядом, що: 1) вирвала широкі маси народу зі середновічних осель і способів заробітків, 2) отворила ворота тим масам на світ широкий.

Кольоніяльна система в Галичині по суті своїй не могла причинитися до збогачення широких мас населення по селах і містечках та заспокоїти їх всі життєві і культурні потреби. Навпаки, так як по кольоніях на цілому світі, населення Галичини збідніло, не могло в краю знайти собі середників до життя і розвою, а деякі передвоєнні польські учені економи цей стан назвали „галицькою нуждою“. Спроби населення вирватися з цеї нужди на пів - революційними способами, а саме через великі штрайки з початком двацятого століття, а це через великий штрайк будівельних робітників у Львові, нафтових в Бориславі і рільних робітників у майже цілій східній Галичині не мали успіхів. За це успісніщим способом освободження від „галицької нужди“ була передвоєнна масова еміґрація з Галичини, а головно еміґрація сільського населення.

ПОЛОЖЕННЯ СЕЛЯНСТВА.

В українській літературі найгарніщою розвідкою про положеня сільського населення в Галичині за австрійських часів є книжка Вячеслава Будзиновського під наголовком „ХЛОПСЬКА ПОСІЛІСТЬ“. Кого інтересує ця тема, того відсилаємо до цеї цікавої книжки, а тут подаємо тільки деякі виїмки.

І так в Галичині було взагалі 7,800.000 гектарів або 13,640.000 морґів землі, з чого відпадало в 1890 р. звиш 450.000 морґів на неужитки і під будинки. З управної землі належало до 4.493 властителів більшої посілости звиш 5.295.000 морґів, а на селянську дрібну посілість припадало управної землі враз з неужитками звиш 7 міліонів землі. Решта припадала на ґосподарства вище як 100 морґові, на церковні, камеральні, громадські і інші посілости. Всіх сільських дрібних ґосподарств було 1,623.837.

З цего числа господарств припадало на слідуючі ґрупи:

Число сільськ. ґосп.		від	до	% всіх сіль. господ.
1.	756.500	—	2 морґів	46.60
2.	338.331	2	— 4 морґів	20.83
3.	339.925	4	— 10 морґів	20.93
4.	178.879	10	— 40 морґів	11.02
5.	10.102	40	— 100 морґів	0.62

З цего зіставлення видко, що пересічно на одно сільське господарство припадало около 4 морґів поля, при чому майже половина сільських господарів, це були безземельні або малоземельні господарі.

Населення в Галичині було в 1890 р. звиш 6,607.000 душ, з чого 77 відсотків жило з рільництва, годівлі худоби, огородництва, лісництва і риболовлі. Малих рільників було по селах звиш 4.800.000 так, що пересічно припадало: на одну хлопську посілість 2.73 душ, а на один хлопський морґ 0.69 душ.

Управна земля була головним варстатом і середником доходів для цих мешканців галицьких сіл, бо сезонові зарібки підчас жнив на ланах великих земських посідачів тревали в році тільки короткий час і були цілком низькі. Населення сіл було обтяжене ріжними податками і данинами, та довгами. Способи рільної продукції були цілком первісні і нераціональні. Це все складалося на те, що зі своїх варстатів праці не могло вижити населення галицьких сіл і заспокоювати своїх культурних потреб. „Галицька нужда“ проявлялася найбільше по галицьких селах і тому не дивниця, що перед війною з цих сіл полинули сотки тисячів еміґрантів в світ за працею і хлібом.

ПЕРЕДВОЄННА ЕМІҐРАЦІЯ.

Цей сам капіталістичний розвій, що в Галичині, в значній мірі причинився до зубожіння і пролетаризації її населення, отворив ворота для цего населення в широкий світ. А в цьому широкому світі йшов в далеко більших розмірах, чим у Австрії господарський розвій. Зєдинені Держави Америки, Канада, Бразилія, Арґентина, Анґлія, Німеччина і Франція осягала в тому часі вершки свого господарського розвою. На світі було багато праці при будовах залізниць і пристаней, при каналах, міських будівлях, по копальнях, фабриках, на плянтаціях і ріллі. Попит за робучими руками на світовому ринку був більший, як могли би заспокоїти його місцеві сили. Заробітна плата була зглядно висока, а в кожному випадку вища чим у Австрії, а зокрема в Галичині. Вигляди на зглядно високі зарібки, а також можність поселення на первісних землях Америки, були гейби сильний маґнет, який притягав до себе населення Европи, а в тому числі і спролетаризоване населення Галичини. Розвинені комунікаційні середники, залізниці і пароходи уможливляли транспорт міліонових мас робітників ,а з транспорту цих робітників черпали транспортові підприємства доходи для свого дальшого розвою.

„Галицька нужда“ і всесвітний розвій капіталу були родичами галицької еміґрації. Акушерами при цьому породі були великі транспортові і кольонізаційні аґенти, які втягнули в круг свого підприємства не тільки самих еміґрантів, але також цілі европейські суспільности, народи і їх уряди. Підаґентами і помічниками цих великих світових фірм були в Галичині тисячі своїх малих концесіонованих і неконцесіонованих аґентів.

Так отже заіснували всі умовини до масової передвоєнної еміґрації з Галичини до західно - европейських і американських країв і цілком зрозумілою є мандрівка около 200.000 робітників річно до Німеччини, около 100.000 до Зєдинених Держав Америки і 50 тисяч до Канади, а навіть зрозумілою є „бразилійська горячка“.

Але цих всіх проблємів не розуміла, а навіть не підозрівала тодішня т. зв. галицька інтеліґенція. Тому, що наша тодішня суспільність в цілому еміґраційному явищу на вічі стрічалася тільки з дрібними краєвими аґентами, утерлося переконання, що це вони є справниками і виновниками еміґрації з краю.

Еміґрацію уважано за народнє лихо, а займатися еміґраційними справами уважалося за ганьбу. З цего родилися нарікання на це лихо і безуспішне нагінка на еміґраційних малих аґентів. Замість взяти в свої руки керовництво еміґраційного руху і витягнути з него всі можливі користи, плакано і бідкано. Але життя не зважає ані на нарікання ані на плач, ані на біль і торощить немилосерно цих, що не розуміють його проявів і не уміють приноровитися до них. І в цьому як раз полягає траґічний момент!

ІВАН ІВАШКО.

—oo—

З минулого української еміґрації.

Еміґраційною проблємою перед війною українська суспільність дуже мало інтересувалась а вправду сказати відносилася до неї з певного роду нехіттю. Еміґраційна стихія ішла поза плечима суспільности.

Зокрема заморською еміґрацією ніхто не інтересувався навіть в часах її найяскравіших проявів в 1895 — 96 роках. Згадати хочби так звану бразилійську гарячку, тобто масове виселення наших еміґрантів на певну смерть в бразилійських пралісах. Народ плив неповздержаною хвилею, по селах розгулювали безкірно еміґраційні ґієни, кружляли леґенди про бразилійський рай і ніхто в той час не спромігся навіть на слово поради під адресою малосвідомих селян.

Заінтересовання еміґрацією перед війною виявилося щойно відносно сезонової еміґрації до Німеччини. Еміґрація ця була доволі чисельна, бо виносила яких двіста тисяч осіб річно, потреба реґульовання тої еміґрації і опіки над нею була дуже наглядна і конечна, тому коло 1903 року бачимо перші спроби, щоби цю еміґрацію уняти в певні рямки суспільної опіки. Заслуги під оглядом зорґанізовання опіки над еміґрацією положили в тому часі о. Фолис, Ганицький, ред. Івашко і інші.

Заінтересовання заморською еміґрацією виявив вперше проф. Олеськів який з рамени Краєвого Виділу їздив до Америки а по повороті написав кілька популярних брошур про життя - буття наших еміґрантів на чужій землі. Другим з черги дослідником заморської еміґрації був Ю. Бачинський, котрий теж був в Америці для пізнання української еміґрації. Результатом його поїздки була обємиста книга про „Українську еміґрацію в Зєдинених Державах Америки“. Це перший твір в українській мові, що з наукового боку трактує українську еміґрацію в Америці.

В 1911 році виїхав я як стипендист австрійського міністерства торговлі до Парани в Бразилії, щоби там прослідити можливости торговельних взаємин. Але тому, що я вже раніще поінтересувався еміґраційними справами, зокрема українською еміґрацією до Бразилії, вважав я своїм обовязком свій побут в Бразилії використати на пізнання життя наших переселенців в Бразилії.

Це справді я зробив. По повороті з поїздки написав я обширний торговельний звіт, в якому багато місця присвятив еміґраційним справам. Звіт був предметом нарад комісії для експорту з Австрії. А що в нім були порушені тікож еміґраційні справи, то українська парляментарна комісія вибрала мене знавцем еміґраційних справ до державної комісії. Комісія була скликана у Відні в 1912 році і в ній з боку українців взяли участь о. Фолис, о. Войнаровський, Кушнір і інші.

Відносно української еміґрації до Бразилії мав я нагоду ствердити в часі свойого побуту в Бразилії, що недостача зорґанізованої опіки над еміґрантами, спричинила загибіль десяток тисяч людей, яких еміґраційні ґієни в часі так званої бразилійської гарячки вантажили на кораблі і вивезли в світ за очі. Вивозили їх на острови Сендвіч, вивозили до Австралії а наші люде були переконані, що їдуть до Бразилії.

Вивозили крім цього також до Бразилії. І саме там вигинуло яких 60 тисяч осіб. Відносини були страшні. Уряд провінції Парани мимо найкращої волі не міг опанувати еміґраційної стихії і сотворити відповідні хочби під ґіґієнічним оглядом умовини приміщення еміґрантів. Валяючися по етапових бараках десятками а то й сотками гинули наші еміґранти заки ще могли дістатися до місця свойого приміщення. А це місце находилося аж в третій полосі паранської провінції і дорога до него тревала цілі місяці. В першій надморській полосі мешкали автохтони — португальці і еспанці, помішані з кабоклями, в другій полосі осіли польські еміґранти а щойно в третій українці, які пізніше прийшли як польські переселенці. Примістили їх в бразилійському пралісі, де вправді діставали землю даром в скількости 42 морґів, але це був ліснеужиток, мимо своєї цінної вартости. Цього лісу ніяк не можна було вивезти, бо не було куди. Навіть бразилійські приморські міста спроваджували дерево соснове і ялове, із Швеції, бо транспорт шведського дерева був дешевший, аніж власного із глибини краю, котре треба було вести 200 — 300 кільометрів ярами і бездоріжжями.

Стрічав я ріжних наших еміґрантів. Стрічав таких, що по цілій ґеґенні етапів прийшли до місця поселення без гроша, неодно пережили але врешті дійшли до зглядного добробуту. Стрічав знову інших, що прийшли з грішми, але коли побачили тяжку працю в пралісі, попали в розпуку. Пішли до робіт при будові доріг і залізниць, розпилися, потратили привезені гроші і в найбільшій нужді гинули при земельних роботах.

Люди, що були ограничені лише до приділеної землі, пішли відразу на свої „шакри“, взялися до нищення лісу і плекання кукурудзи, жита і городовини. Вони утрималися, осягнули певний добробут а завдяки праці оо. Василіян, котрі закладали українські школи і опіці паранського уряду дійшли до певного культурного поступу. Опікувалися переселенцями ми українці й чужі. Згадаю хочби такого переселенця Яна Леха, в часі мойого побуту вже шефа кольонії Прудентополіс, який по скінченні реальної школи в Стрию, не бажаючи служити при війську, в 1897 році втік до Бразилії і опісля багато помагав нашим переселенцям.

Як інакше виглядалиби наші відносини в Бразилії, якби українська суспільність була нею заінтересувалася. А так нещасні українські еміґранти були віддані на поталу ріжних чужих аґентів а між ни

ми і одного свого, назвища не згадаю, який справді пересидівся в тюрмі, але певно не відпокутував сліз і смерти українських родин, котрі продав корабельним лініям.

З минувшини треба брати науку на майбутнє. Хоч в еміґраційних справах акція нашої суспільности обмежена більше як перед війною, то всеж таки треба собі упритомнити, що обовязком кожної суспільної організації є інтересуватися справами еміґрації як сезонової, так і заморської, бо лише опікою над нею зискується моральне право жадати від неї піддержки і підмог для культурних цілей старого краю.

Інтерес піддержування Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами повинні бачити родини еміґрувати в тім, що вони не можуть тим еміґруючим помогти ні радою, ні грішми, а поможуть їм вступаючи в члени товариства, складаючи марну вкладку 6. зол. річно. Товариство сповнить за них їх обовязок, воно дасть пораду, дасть поміч еміґруючому і тим способом влекшить йому виїзд. А коли еміґрант на чужій землі дійде до добробуту, тоді і родини і ціла суспільність будуть мати моральне право жадати якоїсь помочі.

Піддержувати Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами повинні також суспільні організації, які нераз відзиваються до жертвенности еміґрантів, але досі, на жаль, ні разу не поінтересувалися тим товариством, ні разу не прийшли в поміч нашому товариству. А ту поміч могли би дати уладжуючи відчити по збірних пунктах для еміґрантів, висилаючи часописи, закладаючи бібліотеки і т, і. Того не зроблено. І чи можна пізніше жадати від еміґрантів помочі?

Мусимо зрозуміти раз наш інтерес, мусимо заінтересуватися еміґрацією, зокрема товариством, що опікується еміґрантами, сподіватися, що це, що ми зробили в інтересі еміґранта, вернеться нам колись сторицею.

Заячківський М.

З БРАЗИЛІЇ

Залучені світлини дають нам картину з Раншарії, яка находиться в бразилійській провінції Сао Павлю. Раншарія, це вже підтропікова околиця, гарячіща, як наприклад Парана.

На першій картині бачимо гурток українських переселенців, між ними (в капелюсі) відомий український поет, професор ґімназії П. Карманський. Опинився він в Бразилії перед кількома роками, де працював як учитель колеґії. Опісля перенісся в глуху Раншарію і став господарем. Головним господарським продуктом є тут кава.

На картині дуже ярко виступає бразилійська природа. По середині бачимо велитенську рослину „мамон", з пнем обложеним овочами, який нагадує мольони. Далі поле з бульбовою линою „мандіокою", а праворуч „батата досе". Обі ці рослини грають в Бразилії ролю нашої картоплі.

Друга картина це теж характеристичний бразилійський вид. Бачимо мамони, мандіоку, батату досе, а ліворуч квіти, бананейри і ананаси.

Молитва за еміґрантів.

МЕРТВИХ, ЖИВИХ і НЕНАРОДЖЕНИХ.

Помолімся за цих, що від споконвіку днями й ночами мандрували з рідної землі в світ широкий за землею і волею .

Помолімся за тих, що пішки, верхом ,возом, саньми, залізницями, лодками, вітрильниками і пароходами линули в даль через степи, ліси й ґори, через ріки, озера і моря, битими шляхами і бездорожними пустарями, через бистриці і пороги рік, через бурливі безміри океанів.

Помолімся за цих, яким дороговказом була нічю велика медведиця і північна зоря, великий південний хрест і південна зоря, від яких тінь в полудне падала просто на північ, або на південь, або які цілком не мали тіни.

Помолімся за цих, що часто підчас подорожей зносили холод і спеку, посуху і зливи, вітри і бурі, терпіння і голод і страх і горе.

Помолімся за цих, що на своїй дорозі стрічали диких звірів і гадюк, яких кровю кормилися москіти і комарі, в яких тілах гніздилися бакцилі пропасниці, тифу, цинґби і інших заразків, які гинули масами і вистеляли дорогу своїми тілами.

Помолімся за цих, яким вороги заступали дорогу ,аби їх знищити вогнем і мечем, пробоєм і підступом, яких злі люде грабили з майна, заманювали в безвихідні пустарі, топили в багнах і морях.

Помолімся за цих, що підчас утечі згинули в неволі, або на волі в праці для других.

Єще помолімся за цих, що перемогли всі злидні і від Києва і Великого Новгороду заселили велику сарматську рівнину по Волгу і Ураль, степи і тайги Сибірі, Підгіря Алтаю, береги Амуру і Уссурі аж по Тихий Океан.

Єще помолімся за цих, що заселили дикі поля України від Дніпра по Донець, над берегами Чорного моря, в ґорах Карпатах і багнах над Припеттю.

Єще помолімся за цих, що помандрували добувати вуголь і залізну руду в підземеллях Пенсильвенії і над озерами ріки св. Лаврентія, що своїми руками побудували залізничі шляхи через канадійські степи і ґори від Атлянтику по Тихий Океан, що над рікою Саскачеван побудували свої мирні оселі і фарми, на яких управляють яру пшеницю. Що, перебувши злидні на Острові квітів коло Ріо де Жанейро, розчистили бразилійські праліси над рікою Параною і закладають тепер плянтації кави на Раншарії; за цих, що з Буенос Айрес поплили вверх ріки Парани і осіли на місіонських кампах Арґентини; за цих ,що з ґерманських піль визбирали каміння, що помагали прокопати кільонський канал, що з копалень Горішного Шлеска, Саксонії і Надренії добували гори камінного вугілля; за цих, що на шампанських полях і городах плекають виноградну лозу і добувають вуголь і залізну руду з французьких копалень.

Єще помолімся за цих ,що згинули з рук піратів на караїбському морі у переправах з Куби до Зєдинених Держав Америки.

Єще помолімся за цих, що підчас сучасного безробіття, шукають праці по американських фабриках і копальнях і помолімся за цим, що би вони знайшли цю працю хоч через сто днів на рік.

Єще помолімся за цих, що хотіли би виїхати в світ за працею і хлібом, але мусять полишитися дома, бо світ відгородився від них непроходним кордоном.

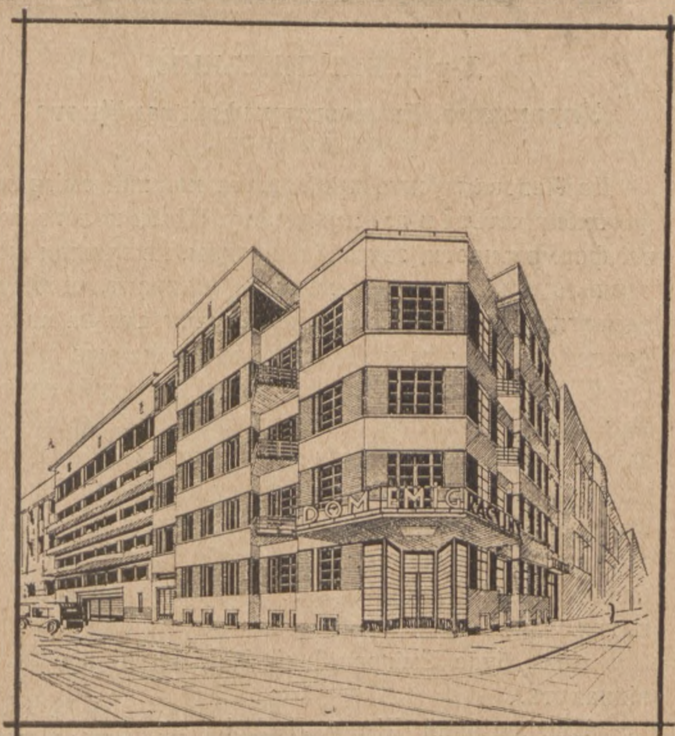
Єще помолімся за цих, які своєю невсипущою працею, енерґією і знанням мають поширити свою землю через побільшення її родючости, плодів і культурних цінностей.

Єще помолімся за цих ,що в майбутньому будуть могли свобідно і мирно їздити по цілій земській кулі і в співпраці з іншими народами причиняться до росту людської культури і перемінять цілу поверхню землі на земський рай.

ІВАН з ВИШНІ.

Еміґраційний Дім.

—Недалекий вже час, коли наші еміґранти стануть покористуватися власним домом у Львові. Мрія кількох одиниць, котрі відчули й зрозуміли, як велике значіння має подібна установа, переміняється в дійсність. Перепони, які були щасливо переборені, роботи коло дому поступають скоро наперед, так, що дім ще цього року буде відданий до ужитку.

Еміґраційний Дім у Львові.

„Еміґраційний Дім" у Львові, якого будова докінчиться на розі вулиць Листопада і Вишневецьких, находитися буде в дуже догідному місці. Надівсе, що близько залізниці. Еміґрант не буде потребувати блукати п омісті, щоби найти потрібні для него уряди чи бюра корабельних товариств і його завданням буде лише дістатися до Еміґраційного Дому, де відразу візьмуть його в опіку. Там мати він буде інформаційні бюра суспільних товариств, там буде він мати уряд, в якому полагодить передвиїздові формальности, там зможе він дістати прохарчування і нічліг. А це останнє найважніше.

Д-р В. ВИШИНСЬКИЙ

Управктель Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові.

До Львова мусить приїзджати кожний еміґрант, що вибираються в далеку дорогу. Щоби полагодити всі формальности, звязані з виїздом, не завжди вистарчить один день. Дуже часто еміґрант, щоби не вертати з нічим до дому і не витрачувати на кошта дороги, лишається у Львові. Але він не має фінансової спроможности, щоби позволити собі на готель і тому шукає де інде пристановища. Іде або на залізничий двірець, звідки його звичайно в ночі проганяють, або за невелику заплату принимає його на ніч який бідолаха дозорець. А скільки еміґрантів тиняється на вулицях міста, щоби попасти в руки бандитів, які неодного вже еміґранта обдерли до нитки.

Коли буде Еміґраційний Дім, всі ці небезпеки відпадуть.

Еміґраційний Дім у Львові, це буде будівля під кожним оглядом зразкова. Положення його без закиду. Просторі, ясні і вигідні кімнати, все відповідно поділене. Одні кімнати для родин, другі для мущин, інші для дітей. А побіля тих вигідні купальні, саля для відпочинку і викладів, їдальня, покій для лікаря, приміщення інформаційних бюр усіх товариств опіки і т. і.

Сьогодні, коли Еміґраційний Дім у Львові є вже доконаним фактом, не можна не зложити признання тим особам, що піднялися так ґарного а одночасно так великого діла. Але в першій мірі, мусимо отверто сказати, це заслуга управителя Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові д-ра В. Вишинського. Він перший підніс цю справу, з повною посвятою її піднявся, вложив в неї багато труду й молодечої енергії. Поборювати мусів при тім багато трудностів, багато перепон, але врешті довів діло до кінця. Це його справді велика заслуга.

——::——

Еміґраційні закони і Уряди.

До 1927. року не були законно унормовані еміґраційні справи в Польщі. Щойно закон виданий у формі декрету Президента Держави унормував всі справи, звязані з еміґрацією. Цей закон узнав еміґрацію як державний монополь і на тій основі лише держава може заниматися еміґраційними справами.

Закон виразно означує кого належить уважати за еміґранта. Еміґраційний пашпорт, який є безплатний, може еміґрант дістати лише на основі посвідки Еміґраційного Уряду. Практично це значить, що в кожному без виїмку випадкові еміґрант мусить мати дозвіл на виїзд з рідного краю.

Еміґраційний закон заборонює між іншим уділювати всяких вісток друком, словом чи письмом про еміґраційні справи. Має це на меті припинити аґітацію за еміґрованням. Зізволення на уділювання таких вісток можуть мати лише: 1) представники роботодавців чужих держав, що є признані польською державою в цілі рекрутовання робітників і переселенців з Польщі; 2) суспільні, філянтропійні і економічні інституції, котрі мають за завдання опіку над еміґрантами і мають право давати поради та інформації як і улекшувати виїзд на чужину на заробітки чи поселення. Уділювання тих вісток може відбуватися лише під контролею Еміґраційного Уряду.

Товариством серед української суспільности, котре має право вести діяльність в напрямі інформовання еміґрантів і уділювання їм помочі, є Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами та його кружки в краю.

На основі закону польський уряд має право дозволити на заанґажовання в повному речинці до означеного краю точно означеного числа фармерів - кольоністів. Відносно сезонової зарібкової еміґрації закон постановляє, що Державні Уряди Посередництва Праці мають монополь на рекрутовання, контрактовання і висилку сезонових робітників до европейських країв. В практиці входить в рахубу Франція і Німеччина. За ділання проти еміґраційного закону є передбачені грошеві кари і вязниця.

Згідно з законом еміґраційні пашпорти видають

ся безплатно. Сезонові робітники і члени родин користають із знижок на державних залізницях, а для заморських еміґрантів перевозові підприємства мусять оплачувати залізничу належитість за перевіз багажу з місця важности корабельних карт і мусять асекурувати еміґрантів та баґаж на випадок нещасних випадків як і ушкодження в одному я польських асекураційних товариств.

На основі закону і доданих до нього пізніше розпорядків еміґраційними справами може заниматися і їх нормувати Еміґраційний Уряд в Варшаві, який має свої експозитури в краю. Еміґраційний Уряд і його експозитури нормують еміґрацію до заморських країв, даючи дозволи на виїзд еміґрантам, а Державні Уряди Посередництва Праці нормують зарібкову еміґрацію до европейських держав, даючи дозволи на виїзд до тих країв. Державні Уряди Посередництва Праці є також помічними органами Еміґраційного Уряду при виконуванні деяких чинностей, звязаних з еміґрацією, як це дотепер мало місце при еміґрації до Канади. Завдання Державних Урядів Посередництва Праці є також справа інформовання еміґрантів, в чому помічними їм є суспільні інституції опіки над еміґрантами, затверджені урядом. Опіку над еміґрантом в часі його подорожі виконують представники Еміґраційного Уряду, які з ним разом їдуть.

—оо—

Українська міграція в б. Росії.

Доля волинської, а по части також холмської і поліської землі все тісно була звязана з долею українських степів. Але до половини 19. віку виселення з Волині, як й прочих земель прямовало на схід. Переселенці утікали „на слободи" за волею на окраїнні землі. І так від кінця 17. віку заселюється українськими переселенцями південь Курщини, майже ціла Харківщина, західня частина Воронїщини від половини 18. віку заселюється Новоросія і низове Поволжа.

Цей переселенчий рух „за волею" причинився з одної сторони до скольонізування українським населенням великих просторів вольних земель, а з другої сторони здержував перелюднення старих земель так, що аж до половини 19. віку на Волині не давалося відчувати перелюднення.

Переселенню мас української людности сприяла ця обставина, що нові землі належали до тої самої держави, а гальмуючо вливав кріпацький устрій, який привязував селян до землі і не давав їм свободи рухів. Кілько людей вийшло з Волині на схід до половини 19. віку, цего ніхто не знає і не буде знати, бо під цим оглядом ніхто не вів ніяких записок, ані статистик. Про переселення з Волині, як і прочих земель свідчить тільки сам факт, що українці густою масою заселили землі на схід від Дніпра майже по Урал і Волгу, а на полудне до підгіря Кавказу і по північні береги Чорного Моря.

Після знесення кріпацтва в Росії в 1861 р. ще в більшій мірі ішло виселення з Волині на схід. В величезній російській державі виселенці де тільки хотіли пошукували собі працю у всіх галузях людської продукції, або набували за гроші землю в країнах заселених, або діставали даром землю н широких просторах Сибіру. Також про це переселення не було ніяких статистик і ніхто не займався реґуляцією цего руху.

Сміло можна сказати, що аж до другої половини 19. віку не було на Волині еміґраційного руху, а було тільки переселення з одного місця на інше в цій самій державі. Поза границі російської держави українське населення не потребувало еміґрувати і не еміґрувало. Виїмок становить тільки еміґрація кілька тисяч українських селян при кінці 19. століття з Холмщини до Бразилії. В великому еміґраційному рухові з Росії до Північної Америки, куди протягом пів останнього століття виеміґрувало около 3 міліонів людей, українське населення не брало майже ніякої участи. Еміґрантами з Росії до Америки були 2/3 частин жиди, а решта припадає в великій більшости на поляків, литовців і т. д. Також на роботи до Німеччини в останніх часах перед війною не ішли з Росії українці, але тільки самі поляки й трохи литовців.

Але це, що українці не брали участи в еміґрації до Західної Европи і Америки не означає цілком, що вони взагалі застрягли на своїх землях і нікуди з них не рушилися. Противно аж до самої світової війни українці в Росії масово переселялися, але напрям їх переселення звертався на схід: на кіргізькі степи, в Туркестан, на Сибір, над ріки Амур і Уссур. Переселення на Сибір приймило великі розміри після вибудування в девятьдесятих роках Трансибірської залізниці від Челябінська по Владивосток.

В своїй „Аґрарній Політиці" пр. О. К. Мицюк подає, що з 9 українських губерній від 1896 до 1914 року переселилося 1.019.525 душ.

Наведене число взяте є з урядових російських статистик і відноситься тільки до цих переселенців, яких вспіли зареєструвати урядові переселенчі бюра, котрі самі признають, що не всіх переселенців за Урал удалося їм зареєструвати. Про це свідчить також сам факт, що протягом останніх кількох десятиліть населення Сибіру зросло з 10 до 20 міліонів, а в урядових статистиках не зареєстровано навіть половини переселенців.

Еміґраційний рух з Волині після війни і це вже на зразок галицької еміґрації розпочався щойно на добре протягом останніх пяти літ і то переважно до Арґентини і Канади. Після урядової польської статистики виеміґрувало з Волині в 1927 р. 5794 осіб, з цего до Канади 1672, до Арґенти 2614, до Бразилії 7729, до Зєдинених Держав Америки 415, а решта до інших американських країв. І. І.

Міжсоюзна Рада.

З ініціятиви управителя Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові д-ра В. Вишинського, суспільні орґанізації, що працюють в ділянці опіки і помочі еміґрантам, а саме: Українське Товариство Опіки над Еміґрантами, Польське Еміґраційне Товариство, Польська опіка над земляками на чужині і Жидівське Еміґраційне Товариство, на спільному засіданні в дні 25 січня 1928 р. заложили комітет будови „Еміґраційного Дому", в склад котрого увійшли представники вище згаданих товариств.

Комітет уконституувався в цей спосіб: Президентом вибрано ректора д-ра Й. Семірадського, його заступником д-ра М. Шенфельда, секретарем проф. І. Вуйціка і скарбником дир. М. Заячківського.

Згаданий Комітет порішив на свойому засіданні в дні 15 лютого 1928 р. покликати до життя Міжсоюзну Раду, для удержування постійного контакту між товариствами, що працюють в ділянці опіки над еміґрантами, в ціли взаїмної піддержки при осяганні спільних завдань, якими є поміч і опіка над еміґрантами.

Ця Рада на засіданні дня 4 серпня 1928 р. порішила заложити кооперативу „Еміґраційний Дім" у Львові, в склад якої ввійшли як члени згадані товариства.

Коопеаратива уконституувалася в такому виді:

Надзірна Рада: ректор др Й. Семірадський, д-р С. Дренґевіч, дир. М. Заячківський і д-р М. Шенфельд.

Управа: проф. І. Вуйцік, д-р Н. Мельцер, проф. К. Журавський і д-р М. Говикович.

Кооператива з місця приступила до діла. Коли не вдалися заходи, щоби вибудувати новий дім, закуплено великий, пятиповерховий обєкт, ще невикінчений, призначений на санаторію. Купно перевів Еміґраційний Уряд, одначе директор Б. Наконечніков заявив, що адміністрація дому буде повірена кооперативі „Еміґраційного Дому".

Міжсоюзна Рада виходить з того заложення, що ведення адміністрації дому може бути передане лише суспільним орґанізаціям. Ці орґанізації піднесли думку будови дому, вони поробили всі заходи, щоби цю думку перевести в життя, а передовсім, щоби переконати державні круги, про конечність і потребу такої установи у Львові. Тому треба сподіватися, що заява дир. Б. Наконечнікова буде справді додержана.

Викінчування „Еміґраційного Дому" поступає сково вперед і його посвячення відбудеться в часі „Тижня Еміґранта".

МІЖСОЮЗНА РАДА

Суспільних Орґанізацій Опіки над Еміґрантами у Львові разом з управителем Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові д-ром В. Вишинським.

П. Карманський.

В бразилійській пущі.

Сиджу на порозі самотної хати,
Дивлюся довкола й не бачу нічого.
І хочеться в голос кому сповідати
Усе від колиски: чому і длячого.

По Хрестній Дорозі хотівби повести—
Коли не людину, так звіра, пантеру.
І йти по етапах неслави і чести
До хатки у пущі — на Тайну Вечеру.

І звести до столу всю братію нашу
Й устами гей хустка тихонько шептати:
— Ось, нате вам серце! Зробіть з нього чашу.
І пийте од неї, щоб правду пізнати.

Трицятеє літо я сію, збіраю —
І чую, сівні вже не вдержу руками.
І чом я сьогодня в заморському краю?
Чому я не дома? Чому я не з вами?

Самотний у пущі, як хмарка в безкраю,
Що лине безцільно й щезає імлою.
Чому в Ґефсемані нікого не маю,
Що піт мій з обличчя обтерби полою?

Дивлюся з порога, гублюся в безкраю —
Не видно нікого, не чути нікого.
Лиш праліс співає і реквієм грає.
Для когож він грає? для кого? для кого?...

——:::——

Причини іміграційних обмежень.

По аґентурах корабельних товариств, по бюрах посередництва праці, по бюрах заграничних консулятів, по бюрах товариств опіки над еміґрантами і еміґраційних урядів пересуваються у нас кожного дня сотки й тисячі осіб зі запитанням про можність виїзду з краю за працею або на поселення за границю. Тільки деяким одиницям удається сповнити своє бажання, а майже 99 відсотків питаючих за виїздом або одержують відповідь, що виїзд не можливий, або кажеться їм літами чекати на можливість виїзду.

Відмовна або виминаюча відповідь службовиків еміґраційних бюр бє як обухом по души бажаючих виїхати і викликує в них жаль і озлоблення, біль і нарікання, а остаточно глуху резиґнацію і якесь підсвідоме уявлення, що не все на світі в порядку.

Ця картина позбавленого можности виїхати за працею галицького еміґранта є одною стороною сучасного явища на світовому ринку праці.

Другу відворотну, типову картину цего ринку праці далося би ось як змалювати: Кожного ранку перед 6 годиною збирається перед воротами американських фабрик і копалень два до три тисячі мущин і жінок в тій надії, що сьогодні приймається їх до праці хочби за якунебудь ціну. Але фабричні наставники над робітниками або нікого не приймають, або виберуть собі кількох щасливців, а проча маса з розпукою відходить від фабричних воріт і має цілий вільний день, або вижебрати собі десь шматок хліба, або дістати ложку страви в якійсь добродійній кухні. Такі сцени повтаряються в Америці кожного ранку від ряду літ. Наколи безробітний є еміґрантом, то продумує він всі способи, якби роздобути гроші на поворот до краю.

Обі картини явища сучасного ринку праці приводять до висновку, що в нинішних днях є на світі великий надмір злишних робучих рук, для яких не ма праці. Учені економи і політики називають той стан світового ринку перенаселенням або безробіттям.

До яких границь доходить сьогодні безробіття нехай зілюструє от хочби кілька цифр: В Зєдинених Державах Америки начисляється около 5 міліонів безробітних так, що з родинами є тепер в Америці около 15 міліонів людей без праці і зарібку. В Англії вагається число безробітних від півтора до 1 1/3 міліона ,так само в Німеччині, в Арґентині, що має всего 10 міліонів людей начисляється пів міліона безробітних, в Польщі зареєстрованих є около 250 тисяч безробітних. Професор Людкевич обчисляє, що з Польщі нині могло би виеміґрувати около 3 міліони осіб, а проф. Заленцкі обчисляє, що могло би виїхати з Польщі без шкоди для краю навіть 6 міліонів людей. Від безробіття і перелюднення терплять майже без виїмку всі краї і народи на світі ,а найбільше азійські народи: індійці, японці і китайці.

Одночасно з таким станом на ринку праці замічається ось який стан на світовому товаровому ринку. Фабричні і рільні продуценти, це є та частина людности, що має заняття і працю, витворюють таку масу товарів, що не можуть її продати. Фабрики, маґазини і склепи є завалені ріжного роду товарами, на яких нема покупців. Це відноситься так до товарів фабричного промислу, як і рільництва. Збіжеві елеватори в Вінніпеґу, Форт Віліям, в Шикаґо, в Буенос Айрес в Ліверпулю завалені є міліонами сотнарів збіжжа, а ціна цего збіжжа є нераз нижча від коштів продукції — але нема в достаточній мірі покупців навіть на це дешеве збіжжа. Подібно мається справа з ґумою, кавою, гервою мате, нафтою, камінним вугіллям, залізом, плятиною і т. д.

З другої сторони є цілі народи і верстви людности, що не доїдають і не можуть справити собі навіть найконечніших річей до життя.

Ці явища на товаровому ринку називаються надпродукцією і зубожінням або павперизацією народів і верств народу.

Злучивши разом оба явища на ринку праці і товаровому ринку а саме: перенаселення і безробіття, надпродукцію товарів і павперизацію, одержується загальний образ, який наука назвала господарською крізою. Ця кріза є тепер на світі загальна, всі люде й народи на світі терплять через неї на кождій ділянці життя, а в тому також на полі еміґрації і переселення.

Як воно прийшло до цеї світової крізи і чи є вигляди на її усунення, це є теми, якими займається теоретично - політична економія, а практично суспільна і міжнародня політика. Для еміґраційної справи важким є тільки факт, що як довго буде тревати світова кріза, так довго нема і не може бути найменших виглядів на свободу еміґрації і мусять бути еміґраційні обмеження. З цим мусять числитися всі ті особи, в яких душах моглаби зродитися думка виїзду за границю за пошукуванням праці чи на поселення.

——:::——

Звідомлення.

З ДІЯЛЬНОСТИ Т-ВА ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ЕМІГРАНТАМИ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1930. р.

Бюра інформацій та помочі еміґрантам.

1. Уділено інформацій про еміґраційну конюнктуру до чужих країв	166	356	522
2. Уділено інформацій про формальности, вимагані через польські власти, представництва чужих держав і перевозові підприємства	133	—	133
3. Написано подань	14	870	884
4. Засягнено інформацій про стан справ, звязаних з виїздом еміґранта в польських урядах, представництвах чужих держав і перевозових підприємствах	5	1	6
5. Відібрано на основі повновластей і доручено еміґрантам документи	—	—	—
6. Інтервенції в польських урядах, представництв. чужих держав і перевозових підприємствах	22	28	50
7. Інші	22	1	23
Разом	362	1256	1618

Кружки Товариства для членів

Уділено інформацій у всіх справах	122	1003	1125

Загалом бюра інформацій і кружки уділили інформацій 2.743

——o——

Еміґранти!

Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові, пригадує Вам, що точні інформації про всі краї іміграції, як заморської так і континентальної, про умовини виїзду та ринку праці, конечну для Вас поміч і опіку найдете, якщо з довірям віднесетеся до одного з бюр інформацій товариства.

Бюра інформацій та помочі іміґрантам є засновані у Львові та Тернополі. Бюра кружків товариства в Станиславові і Самборі є основані теж для вигоди наших еміґрантів, яких приймають у свої члени і дають їм повну поміч та пораду.

Кривдять Вас?

Ви безпомічні?

Слухаєте приманчивих підшептів покутних агентів?

Хочете одержати заплату за нещасливий випадок або смерть працюючого на чужині брата, батька, чоловіка?

Шукаєте пропавших членів родини?

Заглядає у Вашу хату нужда та її посестра еміґраційна горячка?

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІРЯМ ДО НАШОГО ТОВАРИСТВА.

Адреси товариства такі:

ЛЬВІВ: вул. Городецька ч. 95.

ТЕРНОПІЛЬ: вул. Пілсудського ч. 6.

СТАНИСЛАВІВ: вул. Лєлєвеля ч. 2.

САМБІР: вул. Шопена ч. 6.

Видає Т-во Опіки над Українськими Еміґрантами. — За редакцію відповідає Генрик Рогожинський.
З друкарні „Львівської Новочасної". Львів, вул. Пілсудского 21.